

DEPOZIȚIE

În contextul Audierii Publice pe tema “**Votul electronic sau votul prin corespondență?**”, ce are loc în Sala Titulescu a Reprezentanței Comisiei Europene în România, Str. Vasile Lascar nr 31, București, în data de **21 aprilie 2015**, *Liga Apărării Drepturilor Colective* își exprimă public următoarea poziție:

Dreptul la vot este într-adevăr un drept fundamental, iar posibilitatea exercitării lui trebuie garantată oricărui cetățean român care nu și-a pierdut acest drept în urma unei decizii judecătorești. În înțelegerea acestei “garanții”, intră posibilitatea exercitării dreptului de vot cu cheltuieli minime de timp și bani din partea alegătorului.

Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, al asigurării exercitării fără restricții a dreptului la vot, considerăm – ca principiu – că pot fi folosite orice metode, mijloace sau sisteme, deci atât sistemul clasic, cât și cel electronic sau cel prin corespondență, deoarece ele vin fiecare în întâmpinarea unor categorii deiferite de cetățeni, cu nevoi ori posibilități diferite față de participarea la un scrutin (mediu urban, mediu rural, diaspora, tineri cu acces la tehnologie, vârstnici fără apetență pentru tehnologie, oameni din clase sociale diferite etc.)

Pe de altă parte însă, din păcate, suntem foarte conștienți de **riscurile imense** de fraude și disfuncționalități ce decurg din implementarea **în țara noastră, acum**, a două sisteme complet noi de votare. Atât fraudele cât și disfuncționalitățile ar putea atinge cote inimaginabile și ar putea avea repercusiuni majore cu efecte negative multiple la nivelul asigurării mecanismelor democratice în societate.

Ne referim aici strict la anumite trăsături și specificități ale societății românești de astăzi ca fiind sursa acestor riscuri, de aceea apreciem dezbateră cu privire la modelele din alte state anacronică. Preluăm doar ca relevantă ideea că nici alte state europene nu au implementat sistemele alternative de

vot decât cu anumite **restricții**, tocmai datorită riscurilor.

Concret, **fraudele + disfuncțiile** previzibile ar vicia infinit **mai mult și mai grav** rezultatele voturilor, deci drepturile democratice ale comunității în ansamblul ei, decât ar face-o vreodată riscul ca pentru anumiți cetățeni cu drept de vot, în special din diaspora, să fie mai dificil să-și exercite acest drept.

Cele mai grave surse de fraude, în România anului 2015, sunt în opinia noastră – politizarea excesivă a sistemului administrativ, public și condiționările (financiare sau de altă natură) impuse asupra membrilor diverselor partide politice de către partidul din care fac parte.

Binecunoscutele “norme” de semnături se vor transforma în “norme de înscriși în Registrele Electorale Speciale” (pt votul electronic sau pt cel prin corespondență), iar acestea din urmă – foarte probabil – în diverse “cerințe” privind “supravegherea votului electronic ori al trimiterilor poștale”.

Un membru ori un simpatizant care este susținut politic într-o cât de mică funcție publică va fi obligat – suntem convinși – ca el, împreună cu familia lui și eventual un număr de prieteni, să “comande” token-uri, de exemplu, și – iarași aproape sigur – va vota el cu ele, la computerul din locuință sau de la sediul partidului, în numele lor. De ce? Pentru a-și păstra funcția și susținerea politică a partidului. Evident că va face asta – dacă e cazul - “șantajând” emoțional pe ceilalți membri ai familiei sau prieteni care ar fi avut alte opțiuni sau ar fi ales să NU voteze, rugându-i să o facă “pentru el”.

Credem că este mai mult decât evident cât de plauzibil și cât de grav totodată este un asemenea scenariu.

Mai mult, raporturile de putere descrise mai sus, dintre un partid și membrul său, se vor aplica similar și într-o familie: Să presupunem că soțul și soția au opțiuni diferite de vot, dar de vreme ce există un singur calculator în casă și unul dintre ei domină relația, se va ajunge în situația ca ambii să voteze la fel, pentru a evita discuții și certuri. De ce? ***Pentru că în România anului 2015, simțul răspunderii civice în societate este mult mai scăzut decât în statele care au început să implementeze un asemenea sistem.***

Date fiind aceste considerente, milităm, deocamdată, pentru:

- PĂSTRAREA ȘI ÎMBUNĂTĂȚIREA SISTEMULUI TRADIȚIONAL DE VOT

Desigur că se pot face pași înspre implementarea *celorlalte metode*, dar acești pași trebuie să plece de la depolitizarea administrațiilor publice, campanii de conștientizare a răspunderii sociale pe care o poartă fiecare individ și altele asemenea.

Așadar, cu o atenție și o vigilență fără precedent din partea autorităților statului și a societății civile, se poate porni pe drumul spre sisteme de vot alternative, iar unele măsuri graduale de luat ar putea fi:

- desfășurarea de proiecte pilot, în zone circumscripționale restrânse pentru a identifica și a rezolva eventualele disfuncții;
- testarea sistemelor de către echipe mixte de specialiști din care să facă parte reprezentanți ai guvernului/ministerelor, specialiști din țări care au implementat astfel de sisteme, respectiv specialiști voluntari din sfera civilă românească;
- implicarea și responsabilizarea mai multor instituții în ceea ce privește corecta și funcționala implementare a sistemelor de vot;
- aplicarea, pentru început, a noilor sisteme doar în cazul anumitor tipuri de alegeri (cum ar fi cele locale, de exemplu, și nu pentru cele prezidențiale sau parlamentare).

Menționăm spre exemplificare că în proiectul de lege referitor la votul electronic sunt doar câteva articole care responsabilizează – în chestiuni secundare – alte instituții în afara Autorității Electorale Permanente și a Ministerului de Interne, or date fiind uriașele riscuri de fraudă ce decurg din implementarea sistemului de vot cu token, apreciem că ar trebui implicate și alte instituții, cum ar fi Ministerul pentru Societatea Informațională și Serviciul Român de Informații, dar ar putea fi atrași chiar și specialiști din mediul privat.

De asemenea, va fi esențială o transparență totală a mecanismelor de implementare a noilor sisteme, deci, apreciem ca dezirabilă prevederea chiar în noua lege a unor măsuri care să o asigure (cum ar fi specialiști voluntari din domeniul IT din sfera civilă care să testeze posibilitățile de duplicare a token-urilor sau de votare multiplă pe portal cu același token).

Însă până la clarificarea tuturor aceste aspecte, **considerăm că există suficiente măsuri ce se pot lua** – dar nu fac obiectul prezentei audieri publice – **pentru îmbunătățirea actualului sistem de vot.**